

VÁRI FÁBIÁN LÁSZLÓ

A VÍZ

A teremtés hajnalán, ahogyan a könyvek könyve mondja, víz borította az egész földet. Akár keresztényi hittel, akár ateistaként tekintünk a földi lét kezdetére, ez minden bizonnyal így is volt, az emberi civilizáció legkülönbözőbb ősmitológiái is erről beszélnek. A magyar szájhagyomány is megőrzött egy prehistorikus időket idéző teremtésmondát, amely szerint Isten őszentsége és az Ördög együtt teremtették a földet. Úgy bizony, a ránk maradt moldvai és a baranyai szövegváltozatok a világ dualisztikus teremtését adják elő, mégpedig az alábbiak szerint:

Amikor még mindent víz borított – tudjuk meg a Parasztbiblia egyik szövegéből –, Isten leküldte a víz alá az Ördögöt, hogy hozzon fel onnan egy marék földet. Az le is bukott, belemarkolt a fenék fövenyébe, de mire a felszínre ért, a tenger mind kimosta markából, amit ott szorongatott. A Teremtő nógatására lebukott másodszor, majd harmadszor is, de minduntalan így járt. Akkor az Úr kipiszkálta a körmei alól, amit talált, azt hat napon át gyúrta, kelesztette, s mikor már akkora lett, hogy meg tudott állni rajta, talpa alá tette, s attól kezdve azon állt. Ezt látva az Ördög elkezdte lökdödni Isten őszentségét, hogy essen a vízbe, de minél inkább taszigálta, Isten talpa alatt a föld annál inkább növekedett. Hát – így lett a föld, az ősi eredetmonda szerint a Vízanyától.

Képzeljünk el most már egy nomád törzset, amely – miért, miért nem? – korábbi szállásterületének elhagyására kényszerül. Addig mennek, vándorolnak, míg egy folyópartra érnek. És látják, hogy a víz jó. Előszedik ekkor a sátorverés kellékeit, megtelepszének, és addig élnek ott, amíg békén lehetnek. Ahol a béke jól érzi magát, ott előbb-utóbb a költészet is világra jön. Lássunk néhány könnyed, egészséges népi humorral megszólaló poétai gondolatot Gróf Gvadányi József főstrázsamestertől, akit az 1763-as nagy prusszus háború után a Bereg megyei Badalóba kvártélyoztak be, s ott üres esti magányában szívesen verselgetett.

*A' Tisza tsendesen kapúm előtt foly le,
Melynek az ő vize hallal vagyon tele,
Már sok Katanát-is a' hideg ki-lele,
Tisza hartsájából ki sokat le-nyele.*

*Mivel a Tiszának ha történik árja,
Zaja több vizekkel ezen megyét járja,
Ki kit ezen önön házába úgy zárja,
Hogy míg száraz lábbal járja, soká várja.*

*Hat hete már el-múlt, hogy a Qvártélyomba
Tartottak a vizek engem áréstomba,
Már majd megőszültem sok gondolatomba,
Szobám is nedves lett, nőtt benne sok gomba.*

Mennyivel könnyebb és barátságosabb beszéd ez, mint amelyet Petőfi sodró erejű költeményéből már jól ismerünk! „Mint az örült, ki letépte lán-cát...” – jellemzi a Tiszát az a költőnk, akinek rövidre szabott élete miatt ideje sem lehetett komolyabban megbarátkozni a vízzel. A gátszakadás drámai pillanatait viszont valóban megélte, s neki úgy tűnt, hogy a fékevesztett víz el akarja nyelni a világot. De tudott Petőfi olyan elemi erőkről is, amelyekről nem igen lehettek vizuális élményei. Tudta, hogy az ember által a hullámok leigázására ácsolt gályával szemben mindig a víz az úr. Mert a természet erőivel viaskodó ember csak hős lehet, véglegesen győztes sohasem. A víz ugyanakkor az ember egyik legfontosabb lételeme, amely nemcsak éltet, de maga is él és érez. Hogy honnan tudom? Én is a Tisza partján cseperedtem fel.

A napokban Nyíregyházán élő lányom egy pohár ballonos, milotai vizet tett elém. – Ezentúl ezt idd, jót tesz majd a szívednek – ajánlotta komolykodó kedvességgel. Illendően ittam néhány kortyot, majd megköszönve, a legtermészetesebb módon válaszoltam: – Tudom, hogy jó víz a milotai, mi otthon, Váriban is ezt isszuk. Kerek szemekkel nézett rám, én pedig előrukkoltam egy kevesek által birtokolt ismerettel. Valójában Milota határában található Magyarország legjelentősebb és legtisztább ivóvíz-bázisa. Értéke szinte felbecsülhetetlen, de azt is tudni lehet róla, hogy a Tisza medre alatt a mi másfél kilométerre lévő településünkig is kiterjed. A víz, mint tudjuk, a föld alatt sem ismer határokat, de akkor sem, ha hatalmas tömeggé duzzadva ki kell törni a mederből, ha rombolni kell.

Az ezredforduló felső-tiszai árvizeinek pusztításáról értesülve a Dunamelléki Református Egyházkerület gyülekezetei az élet újraindításához létrehoztak Mezőváriban egy kifogástalan vízművet, vagyis a víz rombolása által okozott sebekre elhozták hozzánk a vizet. Azóta tehát a milotai víz jelenti nálunk is az életet, csak meg kellene becsülni. Az eltelt húsz év

alatt a szűrőrendszert már cserélni kellett volna, vagy legalábbis átmosva megtisztítani, de Hegedűs Lóránt püspök úrtól ezt már nem várhatjuk el, az ottani közegészségügynek pedig meg sem fordul a fejében, hogy az ajánlékba kapott vízművet karban is kellene tartani. – Hát éppen ezért ajánlom ezt a ballonos változatot – mondja a lányom kissé bizonytalan mosollyal, s tudja, hogy neki az én szememben mindig igaza van...

Lenne még miről beszélni. Például arról, hogy a néhány évtized múlva túlszaporodó emberiségnek – a klímaváltozás okán is – alig lesz egészséges ivóvíze. Egyáltalán nem újkeletű ez az aggodalom. Hatalmas öldöklő háborúkról szólnak máris az előrejelzések, és a tudósaink egyfolytában törnek a fejüket. Törjék csak. Félő, hogy mire megszületik a megoldás, késő lesz.

Azzal kezdtem, hogy bolygónk valaha vízburokban keletkezett. Igaz, akkor Isten lelke lebegett a vizek felett. Reménykedjünk, hogy így lesz ezután is. Lebegjen csak és tegye a dolgát továbbra is az a Lélek, mert az embernél is védtelenebb víznek egyedül az embertől van félnivalója.

